

1. Úvod

Na území TANAP bolo veternou smršťou z 19. novembra 2004 poškodených približne 12 600 ha lesných ekosystémov a objem kalamitného dreva bol odhadnutý na 2,5 mil. m³. V pôsobnosti MP SR a ním zriadených a založených organizácií boli vykonané opatrenia na zvládnutie zabezpečovacích prác, na ktorých sa zúčastňujú vlastníci, správcovia a užívatelia postihnutých lesov.

Z celkovej výmery poškodených lesných ekosystémov je vo vlastníctve štátu približne 57 %, zvyšok v súkromnom vlastníctve, z ktorého najviac postihnuté sú mesto Kežmarok, ZBU Východná, ZBU Štrba, mesto Spišská Belá a ZBU Gerlachov.

Kalamita poškodila lesné porasty na ochranných obvodoch Podbanské, Štrbské Pleso, Vyšné Hágy, Dolný Smokovec, Tatranská Lomnica a Kežmarské Žľaby. Z hľadiska ďalšieho postupu spracovania kalamity a rešpektovania zachovania ochrany prírody je dôležité vyšpecifikovanie pomeru objemu kalamity v 3. stupni (približne 61,5 % z celkového objemu), v 4. stupni (približne 0,1 % z celkového objemu) a v 5. stupni (približne 38,4 % z celkového objemu) ochrany prírody a krajiny.

Ochranný obvod	III. stupeň (m ³)	IV. stupeň (m ³)	V. stupeň (m ³)
D. Smokovec	697 864	0	94 234
K. Žľaby	101 382	0	300 223
Podbanské:	19 668	0	62 690
Štrbské Pleso	58 101	0	81 178
T. Lomnica	234 497	2 320	259 921
V. Hágy	400 907	0	129 101
Celkový súčet	1 512 419	2 320	927 349

Celkový odhadovaný objem kalamitnej drevnej hmoty je približne 2,2 – 2,5 tis. m³. Kalamitou sú najviac dotknuté ochranné obvody Dolný Smokovec, Vyšné Hágy a Tatranská Lomnica.

Ochranný obvod	Sústredená kalamita		Roztrúsená kalamita		Kalamita spolu (m ³)
	Vývraty (m ³)	Zlomy (m ³)	Vývraty (m ³)	Zlomy (m ³)	
Podbanské	47 742	20 461	9 008	5 147	82 358
Štrbské Pleso	77 238	34 187	18 360	9 495	139 280
Vyšné Hágy	367 624	109 385	41 724	11 275	530 008
D. Smokovec	401 557	354 736	28 919	6 886	792 098
T. Lomnica	170 804	256 546	34 161	35 228	496 739
K. Žľaby	204 113	145 623	32 004	19 865	401 605
ŠL TANAPu	1 269 078	920 938	164 176	87 896	2 442 088

Z hľadiska intenzity poškodenia bolo odhadnuté, že v stave úplného rozvratu sú porasty na približne 73 % celkovej výmery (z toho vo vlastníctve štátu približne 59 %) a v stave sporadického výskytu vývratov a zlomov približne 27 % (z toho vo vlastníctve štátu približne 57 %).

Na odstránenie škôd a minimalizáciu ich dôsledkov boli prijaté viaceré opatrenia v rezorte Ministerstva pôdohospodárstva SR:

- zriadenie pracovnej komisie ministra pôdohospodárstva SR s účinnosťou od 22. 11. 2004 (komisia je vytvorená zo zástupcov MP SR, Štátne lesy TANAP, Technická univerzita Zvolen, Lesnícky výskumný ústav Zvolen, Lesoprojekt Zvolen, Štátna ochrana prírody, MŽP SR, Správa TANAP);
- menovanie zástupcu MP SR pre koordináciu aktivít ŠL TANAP;
- vydanie opatrenia ministra pôdohospodárstva SR z 23. 11. 2004 č. 1/11 – 2004 – 100 na zvládnutie mimoriadnych udalostí v niektorých regiónoch Slovenskej republiky spôsobených náhlým, ako aj postupným pôsobením abiotických a biotických činiteľov a následným zhoršeným stavom smrekových lesných porastov, akútnym nebezpečenstvom premnoženia podkôrných hmyzích škodcov na smreku a nepredvídaných škôd v lesoch na dreve;
- vydanie opatrenia ministra pôdohospodárstva SR z 23. 11. 2004 č. 2/11/2004 – 100 na zvládnutie mimoriadnej situácie v niektorých regiónoch Slovenskej republiky v súvislosti so záchranou a ochranou voľne žijúcej zveri;
- vydanie opatrenia ministra pôdohospodárstva SR z 23. 11. 2004 č. 3/11/2004-100 o úprave všeobecného využívania lesov občanmi v čase mimoriadnych udalostí v lesoch z dôvodu veternej smršte dňa 19. 11. 2004.

Rozhodnutím ministra zo dňa 30. 11. 2004 bolo určené spracovať 3 projekty – projekt spracovania kalamitného dreva, projekt revitalizácie územia a projekt ochrany lesov.

Gestorovaním projektu spracovania kalamity boli poverené ŠL TANAP. Do pracovnej skupiny boli zahrnutí pracovníci TU vo Zvolene, LVÚ vo Zvolene, ŠOP SR, Lesoprojekt Zvolen, mesto Vysoké Tatry.

2. Metodika spracovania projektu

2.1. Použité údaje a materiály

Postup pri získavaní a spracovávaní údajov:

- kvantifikácia plošného rozsahu poškodenia z fotosnímkov vykonaných z vrtuľníka,
- lokalizácia JPRL so sústredenou a rozptýlenou kalamitou terénnymi šetreniami zamestnancami ochranných obvodov,
- preverenie situácie terénnymi pochôdkami v lokalitách s potencionálnym nebezpečenstvom ohrozenia životov, zdravia a majetku,
- zo získaných poznatkov vytvorenie digitálnej vrstvy v prostredí ARC VIEW a jej prekrytie so základnou lesníckou mapou (ZLM) – vyznačenie hraníc zón so sústredenou a rozptýlenou kalamitou,
- lokalizácia významných záujmových území (3. a 5. stupeň ochrany, NATURA 2000, DAPHNE a pod.).

Na základe získaných údajov sa územie rozčlenilo na pracovné bloky s približne homogénnymi terénnymi pomermi, určili sa priority pre ich spracovanie, zohľadňujúce environmentálne hľadiská a záujmové zóny ochrany prírody, a navrhli sa pre ne vhodné technológie.

2.2 Postup a metódy spracovania údajov

- definovanie pracovných polí
- návrh technológie
- návrh harmonogramu prác

3. Technologické polia

Pri vytváraní pracovných polí sa vychádzalo zo získaných primárnych dát, poznatkov z terénnych pochôdzok a znalostí zamestnancov ústredia a ochranných obvodov ŠL TANAP, ktorí boli k tejto činnosti prizvaní.

Hlavnou zásadou bolo rešpektovanie existujúcich priorít tak, že každý blok sa vytvoril z JPRL, pre ktoré boli definované spoločné priority. V lokalitách, kde pôsobilo viacero priorít sa jedna z nich navrhla ako základná – najdôležitejšia.

Zohľadňované priority:

- porasty uznané na zber semena a génové základne,
- stupeň ochrany prírody,
- časová naliehavosť,
- ročné obdobie,
- potenciálne nebezpečie,
- vek porastov,
- drevinové zloženie porastov,
- sklon svahov.

3.1. Technologické polia ŠL TANAP

V rámci ŠL TANAP bolo vyšpecifikovaných v rámci jednotlivých ochranných obvodov 97 technologických polí. Celková odhadovaná zásoba je 2 442 088 m³. Z tohoto objemu sa predpokladá spracovanie kalamity v roku 2005 v objeme 1 739 033 m³ a v roku 2006 v objeme 703 055 m³.

Celkové rozdelenie ŠL TANAP-u podľa navrhovaných technológií uvádza nasledovná tabuľka:

Rok	Variant	lanovky	harvestory	traktory	vrtuľník	bez zásahu	asanovať	spolu	
2005	Optimálny	Celkom m ³	452886	794638	448823	13682	20579	8426	1739034
		Dni	19690	6357	17262	55	-	-	-
		počet strojov	66	21	58	1	-	-	-
	Náhradný	Celkom m ³	331641	334669	953978	89741	20579	8426	1739034
		Dni	14419	2677	36691	359	-	-	-
		počet strojov	48	9	122	3	-	-	-
2006	Optimálny	Celkom m ³	107286	303443	292326	-	-	-	703055

		Dni	4665	2428	11243	-	-	-	-
		počet strojov	15	8	38	-	-	-	-
	Náhradný	Celkom m³	139047	44316	519692	-	-	-	703055
		Dni	6046	355	19988	-	-	-	-
		počet strojov	19	2	67	-	-	-	-
Spolu	Optimálny	Celkom m³	560172	1098081	741149	13682	20579	8426	2442089
		Dni	24355	8785	28506	55	-	-	-
	Náhradný	Celkom m³	470688	378985	1473670	89741	20579	8426	2442089
		Dni	20465	3032	56680	359	-	-	-

3.2. Obmedzenia spracovania kalamity orgánmi štátnej správy starostlivosti o životné prostredie

V jednotlivých ochranných obvodoch, v niektorých technologických poliach je možné spracovávať kalamitnú hmotu len na základe povolenia príslušného orgánu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie. Zároveň v niektorých technologických poliach spravidla s najvyšším stupňom ochrany bude kalamitná hmota ponechaná na mieste.

V rámci pôsobnosti ŠL TANAP je možno bez obmedzenia, v súlade s rozhodnutím príslušného orgánu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, vyťažiť kalamitnú drevnú hmotu v objeme 1 447 796 m³ (čo je 59,3 % z celkového objemu kalamity), ponechať na mieste 175 116 m³ drevnej hmoty (čo je 7,2 % z celkového objemu kalamity). Pretože doposiaľ nebolo vydané rozhodnutie orgánu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie pre všetky chránené územia v rámci ŠL TANAP, nie je možné doriešiť nakladanie s kalamitnou hmotou v 33 technologických poliach s celkovým objemom 819 176 m³ (čo je 33,5 % z celkového objemu kalamity).

4. Finančné zabezpečenie realizácie projektu spracovania kalamity

V rámci tejto časti harmonogramu sa vychádza z predpokladu, že približne 90 % objemu kalamitného dreva bude spracované a predané. Tržby za predané drevo budú tvoriť hlavný zdroj finančných prostriedkov na obnovu, ochranu a revitalizáciu v období 15 – 20 rokov. Významným faktorom ovplyvňujúcim celkové náklady na obnovu, ochranu a revitalizáciu, je výber variantu ťažbovo dopravnej technológie (TVDT) a spôsob jej realizácie. Vyššie priame náklady na realizáciu spracovania kalamity optimálnym variantom TVDT sa prejavujú predovšetkým v:

- nižšom riziku ohrozenia života a zdravia pracovníkov,
- ekologickej vhodnosti variantu TVDT a nižšieho rozsahu škôd,
- rýchlejšom spracovaní a zhodnotení dreva,
- nižšom riziku následnej hmyzovej kalamity a požiarov,

Výška predpokladaných priamych nákladov pri použití integrovaných lesníckych lanoviek s procesorom je v rozpätí 550 – 700 Sk/m³, harvesterových uzlov od 480 – 650 Sk/m³, klasických variantov TVDT na báze LKT, UKT a koní od 300 – 450 Sk/m³. Okrem uplatňovania zásad hospodárnosti je hlavným kritériom rýchlosť spracovania. Tržby za drevo môžu v dôsledku pomalého spracovania z predpokladanej priemernej ceny približne 1 250

Sk/m³ klesnúť na cenu približne 650 Sk/m³. Uvedené cenové relácie majú indikatívny charakter a ich vývoj môže byť ovplyvnený mnohými faktormi.

Z uvedených skutočností vyplýva, že nedostatok environmentálne vhodných vysoko výkonných strojov a pomalý postup spracovania môžu ohroziť tvorbu finančných zdrojov.

Realizácia spracovania kalamity bude predstavovať vysoké nároky na prevádzkový, ale perspektívne aj investičný kapitál.

Pri finančnom zabezpečení projektu predpokladáme pozitívny vplyv predaja dreva na pni subjektom, ktoré budú realizovať spracovanie kalamity. Súčasne rátame so zálohovou platbou v objeme približne 10 – 15 % z celkovej ceny dreva, ktorá bude tvoriť rezervu. Pri kalkuláciách tržieb nepredpokladáme výrazný cenový prepád ihličnatých sortimentov III.A,B triedy akosti v roku 2005 za predpokladu priaznivých klimatických faktorov. Problém s odbytom ihličnatého vlákniového dreva bude potrebné riešiť jeho vhodným umiestnením v stredoeurópskom obchodnom priestore, berúc do úvahy kalamitu rozsiahleho charakteru v škandinávskych krajinách, ktorá taktiež poškodila predovšetkým ihličnaté lesy.

Pre riešenie odbytu energetickej štiepky v objeme približne 350 tis. m³ sa do úvahy berie skutočnosť, že väčšina energetických centier orientovaných na klasické fosílna palivá je schopná spaľovať energetickú štiepku v 10 – 15 % podiele bez úpravy technológie.

Pre zabezpečenie cieľa bola vykonaná analýza postupov spracovania veľkých kalamít v Európe (Francúzsko, Nemecko, Rakúsko) kde bola taktiež prioritou rýchlosť spracovania. Z tejto pomerne jednoznačne vyplýva prednostné využitie outsoursingu ťažbových činností s prenosom obchodu na lokalitu peň alebo odvozného miesta. Tento spôsob obchodu vylučuje nadmernú potrebu výstavby nových riadiacich, výrobných a kontrolných štruktúr vrátane nákupu a sprevádzkovania technológií, čo predstavuje výrazné šetrenie režijných nákladov, zachovanie únosnej riadiacej náročnosti a rýchly nárast úrovne likvidačných prác. Nie je však možné v podmienkach ŠL TANAP-u v plnom rozsahu využiť predaj dreva v obchodných poliach. Kalamitnú hmotu je nutné spracovať vlastnými silami v zvláštnych prípadoch ako:

- na lesnom pôdnom fonde v intravilánoch tatranských osád a ich priamom okolí,
- na neucelených plochách, nevhodných pre zaradenie do obchodných celkov,
- na plochách s vysokými nákladmi na spracovanie, prevyšujúcimi predpokladaný výnos,
- na prenajatých neštátnych pozemkoch (mesto Kežmarok, PSU Mlynica), kde je zmluvne zakotvený výkon prác ŠL TANAP-u s príslušnými kalkuláciami úplných vlastných nákladov.

Predpokladaný pomer predaja je teda predaj v obchodných celkoch 70 % a predaj po vlastnom spracovaní na odvoznom mieste (OM) a expedičnom sklade (ES) 30 %. Z hľadiska porovnania nákladov a výnosov boli spracované tri varianty spracovania následkov kalamity.

Variant	100 % vlastnými	30 % vlastnými	0 % vlastnými
Výnosy (tis. Sk)	1 639	941	642
Náklady (tis. Sk)	2 367	676	116
Z toho osobné	767	143	116
Materiálové – nákup prostr.	727		
Ostatné, služby	873	533	
Predpokladané tržby z odpredaja strojov v roku 2007	254		

Vytvorená rezerva pre revitalizáciu	- 473	+ 265	+ 526
--	--------------	--------------	--------------

Projekt na spracovanie kalamity vychádza z princípu minimalizácie rizík. Pri uplatňovaní variantu 100 % spracovania kalamity vlastnými je potrebné brať do úvahy nasledovné riziká:

z hľadiska personálneho zabezpečenia

- nedostatok kvalifikovaných zamestnancov, hlavne v kategórii R (potreba prijať približne 1400 zamestnancov, k tomu minimálne 10% pomocného personálu a ďalších 100 THZ),
- potreba rekvalifikácie – trvanie rôzne dlhý čas,
- v dôsledku predchádzajúcich okolností oneskorenie spracovania kalamity.

z hľadiska logistického vybavenia

- vybavenie pracovníkov novými prostriedkami na zabezpečenie BOZP – ich nákup by presahoval limity určené na proces verejného obstarávania s príslušnými časovými limitmi,
- prijatie ďalšieho obslužného personálu – zvýšenie réžie,
- vybavenie prijatých THZ príslušnou technikou (PC, motorové vozidlá), prostriedky BOZP, požiarnej ochrany.

z hľadiska financovania

- odmeňovanie pracovníkov podľa predpisov BOZP výlučne časovou mzdou – nemožnosť využitia hmotnej stimulácie na dosiahnutie výkonov,
- povinné rekondičné pobyty,
- zvýšené náklady súvisiace so zákonným poistením a príslušnými odvodmi do poisťovní,
- hromadné prepúšťanie so všetkými sociálnymi dopadmi po ukončení spracovania kalamity – vyplatenie odstupného.

z hľadiska technického zabezpečenia

- neexistencia voľne disponibilného potrebného množstva mechanizačných prostriedkov na trhu (odbyt techniky smeruje po kalamite v Škandinávii prevažne do tejto oblasti),
- veľké investičné náklady na obstaranie mechanizačných prostriedkov,
- po ukončení spracovania kalamity sa stáva prevažná časť mechanizačných prostriedkov nepoužiteľnou,
- problémy s odpredajom nepoužiteľnej techniky – nízka návratnosť z pôvodnej obstarávacej ceny.

Pri uskutočnení variantu 30 % spracovania kalamity vlastnými by sa uplatňoval model, ktorý v súčasnej dobe ŠL TANAP používali pri odstraňovaní podkôrníkovej kalamity. V praktickom vyjadrení možno konštatovať, že by sa minimalizovali riziká uvedené v predchádzajúcom variante na prijateľnú mieru.

Pri uplatňovaní variantu 0 % spracovania kalamity vlastnými je potrebné upozorniť na skutočnosť, že v rámci jednotlivých technologických polí sú aj polia, ktoré by bolo náročné realizovať prostredníctvom verejnej obchodnej súťaže a kde bude potrebné práce vykonať v pôsobnosti organizácie ŠL TANAP.

Pri zhodnotení jednotlivých rizík sa ako najzávažnejšie javia tie, ktoré sú náročné hlavne na organizáciu práce, kde by došlo k neskoršiemu začiatku spracovania kalamity a čas, ktorý je pri spracovávaní kalamity rozhodujúci z hľadiska ochrany lesa pred abiotickými (požiare) a biotickými škodcami (podkôrny hmyz), ako aj z dôvodu ochrany existujúcich lesných porastov, kde platí pravidlo, že čím neskôr sa začne, tým sú škody na ekosystéme väčšie.

Z hľadiska vytvorenia finančných zdrojov pre následnú rekonštrukciu a revitalizáciu je variant „100 % spracovania kalamity vlastnými“ najmenej priaznivé s ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti a s ohľadom na riziko pri odbyte dreva z hľadiska jej poklesu cien z dôvodu jej znehodnotenia neskorším spracovaním a tým v konečnom dôsledku aj vytvorenie menšej finančnej rezervy až straty na následnú revitalizáciu porastov.

Z uvedených dôvodov **sa odporúča uplatnenie variantu 30 % spracovania kalamity vlastnými.**

4. 1. Predaj dreva na OM a ES

Jedná sa o predaj dreva po vlastnom spracovaní kalamity t.j. vykonaní ťažbových operácií po lokalitu OM prípadne ES. Predaj dreva na OM bude realizovaný pri klasickej a lanovkovej metóde spracovania v sortimente surový kmeň a pri spracovaní harvestorovým uzlom v jednotlivých manipulovaných sortimentoch. Predaj dreva na ES bude realizovaný po manipulácii v sortimentoch.

4. 2. Predaj dreva v obchodnom celku

Predaj bude realizovaný v ucelených spracovateľských častiach – obchodných celkoch na základe výsledkov verejnej obchodnej súťaže. Súťažným kritériom je cena 1m³ dreva na pni pri dodržaní podmienok súťaže. Minimálna (vyvolávacia) cena je určená rozdielom predpokladaných kalkulovaných výnosov a ťažbových nákladov na lokalite OM. Podkladmi kalkulácie podľa metodiky schválenej zriaďovateľom budú taxačné charakteristiky JPRL v obchodnom celku s predpokladanou sortimentáciou, technologická typizácia s nákladovosťou a stupeň poškodenia kmeňov.

V súčasnej dobe sa uskutočnili dve obchodné verejné súťaže (OVS). V rámci prvej OVS bolo predmetom 11 obchodných celkov v objeme 432 tis. m³ kalamitného dreva. Do obchodnej súťaže sa prihlásilo celkovo 321 záujemcov. Druhej OVS sa zúčastnilo 125 uchádzačov a jej predmetom bolo 11 obchodných celkov v objeme 307 tis. m³ kalamitného dreva.

4. 3. Spôsob predaja a náležitosti zmluvných vzťahov

Predaj sa bude realizovať formou OVS na predaj drevnej hmoty formou podania záväzných návrhov. Predmetom je drevná hmota (drevo na pni) v obchodných celkoch na ochranných obvodoch. Podkladom k predmetu predaja sú údaje z LHP LHC Vysoké Tatry podľa JPRL. Podrobné špecifikácie drevnej hmoty v obchodnom celku obsahujú "súťažné podmienky" - internet. OVS sa vyhlasuje pre každý obchodný celok zvlášť, teda aj ponuky musia byť podávané samostatne pre každý obchodný celok.

Kritérium pre hodnotenie súťažných návrhov je **najvyššia ponúknutá kúpna cena**, pri dodržaní podmienok účasti OVS. Vyhlásenie výsledkov OVS - vyhlasovateľ oznámi úspešnému uchádzačovi, že jeho návrh prijíma najrýchlejšou dostupnou možnosťou do konca nasledujúceho pracovného dňa po otváraní obálok. Ak oslovený uchádzač najneskoršie do 3 dní od prevzatia oznámenia o prijatí návrhu neoznámí, že akceptuje podmienky súťaže

a uzavrie kúpnu zmluvu, vyhlasovateľ začne jednanie s účastníkom, ktorý sa umiestnil na ďalšom mieste v poradí.

4.4. Meranie a evidencia dreva

Meranie drevnej hmoty sa uskutočňuje podľa platných STN a evidencia je vykonávaná v zmysle platného znenia vyhlášky MP SR č. 244/1997 o vyznačovaní a evidencii ťažby dreva. V súvislosti s tým bude užívateľ lesa vykonávať označovanie dreva mechanickou značkou obsahujúcou údaje podľa § 5 citovanej vyhlášky. Orgány štátnej správy lesného hospodárstva zaregistrujú v evidencii identifikačné údaje ciachy a výrobné číslo číslovačky.

Meranie meradlami je možné vykonávať klasickým spôsobom respektíve využitím elektronického merania.

Zavedenie elektronického merania celý proces zjednodušuje a spresňuje – jeho nevýhoda spočíva však v zaťažení hospodárskeho výsledku subjektu nákladmi na jeho zakúpenie a implementáciu do praxe (odhadované náklady približne 145 mil. Sk.). Predpokladá sa zavedenie elektronického merania dreva na 3 expedičných skladoch (5 kompletných súprav na elektronické meranie dreva) v pôsobnosti ŠL TANAP.

Na ostatných lokalitách spracovania kalamity sa bude realizovať klasický spôsob evidencie s previazaním na prísne zúčtovateľné tlačivá a dôslednú kontrolu a dozor.

4.5. Ochrana drevnej hmoty

Ochrana dreva bude zabezpečovaná prostredníctvom subjektov a orgánov kompetentných na túto činnosť:

- ŠL TANAP v zmysle vnútropodnikovej smernice ochrany drevnej hmoty proti krádežiam,
- Lesná stráž,
- Orgány štátnej správy lesného hospodárstva.

V prípade potreby bude činnosť koordinovaná s príslušnými zložkami Policajného zboru SR.

5. Zásady pre výber technológií a pre výber mechanizačných prostriedkov na spracovanie kalamity

5.1. Zásady pre výber technológií

Zásady pre výber technológií na spracovanie kalamitného dreva a prioritizáciu jednotlivých lokalít z hľadiska minimalizácie negatívnych vplyvov kalamity vychádzajú z rešpektovania eliminácie zdravotných a bezpečnostných rizík, environmentálnych a ekonomických aspektov.

V rámci **environmentálnych aspektov** ide o rešpektovanie súčasného právneho stavu chránených území (3., 4. a 5. stupeň ochrany prírody a krajiny) a rešpektovanie stupňa ochrany prírody lokalít zahrnutých do siete NATURA 2000. Osobitná pozornosť sa bude venovať zamokreným a podmáčaným územiám.

V rámci **ekonomických aspektov** sa bude rešpektovať prednostné spracovanie kalamitnej hmoty v rubných porastoch, kde je predpoklad maximálneho zhodnotenia dreva a orientácia na porasty, ktoré tvoria súčasť génových základní a kde je predpoklad získania zdrojov kvalitného semena, uprednostňovanie spracovania vývratov z hľadiska maximálnej produkcie piliarskych výrezov, uprednostňovanie produkcie surových kmeňov, využívanie harvesterovej technológie a integrovaných lanových systémov predovšetkým na lokalitách s prevládajúcou pôdoochrannou funkciou a v dosahu na existujúcu lesnú cestnú sieť, zníženie rizika znehodnotenia dreva rýchlym postupom spracovania (urýchli kolobeh finančných

prostriedkov, efektívnu tvorbu zdrojov pre ochranu, obnovu a revitalizáciu poškodeného územia, atď.) a využitie sústredovania leteckou technikou (stromová metóda) v odôvodnených prípadoch (strže, drobné vodné toky a neprístupné lokality);

V rámci **eliminácie zdravotných a bezpečnostných rizík** sa bude pozornosť sústreďovať predovšetkým na návrh ťažbových technológií, technických prostriedkov a postupov s cieľom minimalizácie rizík na zdraví a živote ľudí, prednostnú realizáciu opatrení na zabránenie vzniku povodní, poškodenia ciest, železnice, mostov a ďalších objektov a na preferovanie technických, technologických a pracovných postupov, ktoré efektívne znížia riziko hmyzovej kalamity, požiarov a znehodnotenia zdrojov pitnej vody.

5.2. Zásady pre výber mechanizačných prostriedkov

Zásady pre výber mechanizačných prostriedkov vychádzajú zo zásad pre výber technológií a sú stanovené s cieľom naplnenia stanovených environmentálnych, ekonomických aspektov a eliminácie zdravotných a bezpečnostných rizík.

Sú špecifikované pre výber prostriedkov v ťažbe dreva, sústredovaní dreva, vývoze a odvoze dreva a prácach na odvozných miestach.

6. Personálne zabezpečenie ŠL TANAP

Rozsah veternej kalamity v objeme približne 2,5 mil. m³ presahuje približne 25 násobne priemerný ročný objem spracovávaného dreva a takmer 72 násobne priemerný ročný etát ŠL TANAP-u.

Okrem organizačných, technických, ekonomických a biologických opatrení je potrebné venovať pozornosť aj personálnemu zabezpečeniu. Ľudský faktor je kľúčový. Vzhľadom k tomu, že predpokladáme, že spracovanie kalamity bude trvať 2 roky (optimistický variant) a následne hrozí hmyzová kalamita, je potrebné posilniť personálne ŠL TANAP-u o približne 50 – 60 pracovníkov. Okrem manipulačných majstrov a podkôrníkových pozorovateľov je treba posilniť ústredie ŠL TANAP-u o odborníkov z oblasti marketingu a obchodu, odbytu, nových informačných technológií, kontroly atď. Plán personálneho zabezpečenia a posilnenia je potrebné synchronizovať s aktuálnou potrebou a tempom prác atď. Z hľadiska komplexného zabezpečovania prác je nevyhnutné prehodnotiť systém odmeňovania a navrhnúť systém pozitívnej, ale i negatívnej motivácie pracovníkov na všetkých úrovniach.

7. Činnosť orgánov štátnej správy lesného hospodárstva a poľovníctva a štátnej správy na úseku pozemkových úprav a ochrany poľnohospodárskej pôdy

Orgány štátnej správy lesného hospodárstva a poľovníctva v súvislosti s výskytom mimoriadnych udalostí v lesoch vykonávajú dozornú a kontrolnú činnosť, ktorá sa zameriava predovšetkým na:

- kontrolu vyťaženého a prepravovaného dreva,
- kontrolu poťažbovej úpravy lesných pozemkov,
- evidenciu vyťaženého dreva v evidenčných výkazoch lesnej hospodárskej evidencie,
- harmonogram zalesňovania lesných pozemkov,
- revíziu lesných hospodárskych plánov,
- a ďalšie úlohy, ktoré budú vyplývať z obnovy postihnutej oblasti.

8. Riešenie pozemkových úprav

V pôsobnosti MP SR a ním riadených orgánov špecializovanej štátnej správy na úseku pozemkových úprav boli vykonané opatrenia na zvládnutie urýchlenia projektových prác zameraných na riešenie opatrení na zmiernenie následkov vetrovej kalamity v ohrozenej poľnohospodárskej krajine v katastrálnych územiach Štrba, Lučivná, Mengusovce, Štôla, Batizovce, Gerlachov, Svit, Veľká, Nová Lesná, Mlynica, Veľký Slavkov, Spišská Sobota, Matejovce, Malý Slavkov, Veľká Lomnica, Stará Lesná, Huncovce, Kežmarok, Mlynčeky, Strážky a Spišská Belá.

Metodické riešenie priestorovo vymedzuje riešené územia do blokov naliehavých a potrebných opatrení na základe vyhodnotenia vstupných informácií o území. Opatrenia na zmiernenie následkov veternej kalamity v poľnohospodárskej krajine sa budú vykonávať podľa naliehavosti a budú nadväzovať na opatrenia zabezpečené v povýrobných úpravách obchodných polí. Zároveň zabezpečí, aby boli v súlade s opatreniami v pôsobnosti Slovenského vodohospodárskeho podniku na vodných tokoch v jeho pôsobnosti.

Návrhy naliehavých opatrení na odstránenie a zamedzenie výskytu deštruktívnych a negatívnych javov a vplyvov, návrhy účinných preventívnych opatrení a spôsobov hospodárenia pre stanovené časové obdobie sa cez projekty pozemkových úprav premietajú do zásad, ktoré sú fyzické a právnické osoby povinné dodržiavať pri výkone svojej činnosti.

Opatrenia sú navrhované s ohľadom na zachovanie platných pravidiel ochrany prírody a dodržiavania obmedzení v ochranných pásmach technických objektov. Uprednostňujú sa organizačné a biotechnické opatrenia súvisiace s funkčným využívaním poľnohospodárskeho a lesného pôdneho fondu tak, aby došlo tiež k zadržiavaniu vody v poľnohospodárskej krajine a spomaľovaniu jej odtoku.

Pozemkové úpravy umožňujú definovať verejný a spoločný záujem účastníkov na zriadenie verejnoprospešných alebo spoločne využívaných zariadení využívaných vlastníckmi, alebo užívateľmi pozemkov. Verejným záujmom je obmedzenie vlastníckych ale najmä užívacích práv v nevyhnutnej miere v záujme ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov.

9. Návrh na úpravu všeobecne záväzných právnych predpisov vyvolaný mimoriadnou situáciou na lesnom pôdnom fonde

Z dôvodu mimoriadnej situácie v lesoch SR v dôsledku veternej kalamity 19.11.2004 je nevyhnutné vykonať úpravu niektorých ustanovení platných všeobecne záväzných právnych predpisov.

Zákon č. 100/1977 Zb. o hospodárení v lesoch a štátnej správe lesného hospodárstva v znení neskorších predpisov uvádza len povinnosť vykonať náhodnú ťažbu prednostne, bez uvedenia ďalších súvisiacich povinností (termíny a spôsoby spracovania), ktoré sú riešené len predpismi nižšej právnej sily, pritom povinnosti môže ukladať len zákon. Vykonanie tejto povinnosti v územiach s 5. stupňom ochrany prírody a krajiny je však v rozpore so zákonom o ochrane prírody a krajiny, ktorý tieto rozpory nerieši a užívateľov lesa dostal do neriešiteľnej situácie, že pri nesplnení povinnosti môžu byť sankcionovaní podľa zákonov na úseku lesného hospodárstva a pri jej splnení zasa podľa zákona o ochrane prírody a krajiny.

V súčasnosti predkladaný **návrh nového zákona o lesoch** rieši problematiku vykonania náhodnej ťažby (aj po pôsobení náhlych prírodných javov, ktoré obhospodarovateľ nemohol predvídať) vo vzťahu k povinnostiam a možnostiam obhospodarovateľa lesa v prípade, že tento nemá na jej vykonanie do šiestich mesiacov od vzniku kalamity vlastné sily a prostriedky, umožňuje mu vypracovať harmonogram jej spracovania.

Návrh nového zákona zohľadňuje zásadu trvalo udržateľného hospodárenia, ukladá povinnosť obnovy lesa na holine a stanovuje termíny na jej vykonanie aj v nadväznosti na možnosti prirodzenej obnovy, ako aj v nadväznosti na vykonanie náhodnej ťažby a harmonogram obnovy.

V súvislosti s požiadavkami na zabezpečenie efektívneho spôsobu merania a evidencie dreva sa vypracoval **návrh nariadenia vlády SR o meraní a evidencii dreva**, ktorý je v súčasnej dobe v schvaľovacom konaní.

Z uvedených dôvodov navrhujeme urýchliť legislatívne konanie v súvislosti so schvaľovaním návrhu nového zákona o lesoch, ako aj legislatívne konanie k návrhu nariadenia vlády SR o meraní a evidencii dreva.

Zároveň odporúčame zvážiť novelizáciu **zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov**, s cieľom umožniť tvorbu rezerv na lesnú pestovnú činnosť zameranú na odstránenie následkov mimoriadnych kalamít v lese tak, aby ju bolo možné uplatňovať ako daňový výdavok vo výške a dobe určenej v projekte až do zabezpečenia obnovovaného lesného porastu na základe súhlasu MF SR.

Z hľadiska projektov pozemkových úprav je potrebné novelizovať **zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, s cieľom vo verejnom záujme umožniť vykonanie naliehavých opatrení a zabrániť vzniku ďalších škôd v prípade, že v priebehu konania o pozemkových úpravách došlo k pôsobeniu náhlych deštruktívnych prírodných javov.

Proces povoľovania výnimky z podmienok ochrany prírody je veľmi zdĺhavý a spomaľuje realizáciu konkrétnych opatrení pri riešení mimoriadnych udalostí. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. sa všeobecné predpisy o správnom konaní nevzťahujú na ustanovenia podľa § 9, 29, 67 písm. i, 71 ods. 5 a § 97 až 102. V zmysle § 85 „lehota na rozhodnutie“ orgán ochrany prírody vydá rozhodnutie do 60 dní odo dňa začatia konania, resp. do 90 dní od začatia konania. Vedúci orgánu ochrany prírody môže túto lehotu v zložitých prípadoch primerane predĺžiť, najviac však o štyri mesiace, resp. ak je potrebné vyčkať na priebeh vegetačnej sezóny až na dobu jedného roku. Nakoľko riešenie mimoriadnych situácií vyžaduje promptné rozhodovanie všetkých subjektov, požadujeme **novelizovať zákon 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny** aby sa na uvedené ustanovenia vzťahovali všeobecné predpisy o správnom konaní.

10. Záver

Projekt na spracovanie následkov vetrovej kalamity z 19. novembra 2004 v pôsobnosti Štátnych lesov TANAP komplexne rieši problematiku odstraňovania následkov kalamity a je základným dokumentom pre vypracovanie Projektu revitalizácie a rekonštrukcie lesných porastov a Projektu ochrany lesa. Rieši problematiku odstraňovania kalamity na lesných pozemkoch v správe a užívaní ŠL TANAP. Predmetné územie je lokalizované v najstaršom národnom parku vyhlásenom na území Slovenska a projekt venuje náležitú pozornosť otázkam ochrany prírody a krajiny. Zároveň rešpektuje rozhodnutia kompetentných orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie vo veci výnimiek z podmienok ochrany prírody. Je potrebné uviesť, že predložený materiál rešpektuje tie rozhodnutia orgánu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktoré boli pri jeho vypracovaní k dispozícii. Rozhodnutia, ktoré tento orgán prijme následne, budú do projektu kontinuálne zapracované.

MP SR, vedomé si dôležitosti mimoriadnej situácie v lesoch SR, úzko spolupracuje so všetkými neštátnymi subjektami hospodáriacimi v lesoch s cieľom zabezpečenia systémového prístupu na riešenie mimoriadnej udalosti. MP SR v rámci svojich kompetencií ponúklo svoje

kapacity, ako aj kapacity svojich odborných organizácií, na spracovanie dielčích projektov revitalizácie, ochrany lesa ako aj na riešenie konkrétnych otázok neštátnych subjektov súvisiacich s odstraňovaním kalamity a revitalizáciou poškodených lesných ekosystémov. Cieľom tejto spolupráce, ktorá sa nezakladá na finančnom zabezpečení zo strany neštátnych subjektov, je obnova poškodených lesných ekosystémov schopných plniť všetky funkcie lesa.